

سرفصل درس «علوم بلاغی ۱ (معانی)»

۱. معرفی درس و منطق آن:

علم معانی شاخه‌ای از علوم بلاغت است که دانشجو با فراگیری آن، ویژگی‌های الفاظ و کلام عربی را که بر اساس مقتضای حال مخاطب ساخته شده، می‌شناسد. دانشجو در این درس، با زیبایی‌شناسی جمله‌های ادبی آشنا می‌شود و در نهایت بستر لازم برای فهم و درک اعجاز ادبی قرآن برای او فراهم می‌آید.

نام درس به فارسی: علوم بلاغی ۱ (معانی) نام درس به انگلیسی: Rhetorical Sciences 1 (Semantics)	مشخصات درس
پایامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو معلم قادر خواهد بود:	نوع درس: نظری
۱- ضمن آشنایی با ویژگی‌های فصاحت و بلاغت و تفاوت آنها، ساختار جمله‌های ادبی و وجوه مختلف آن از قبیل خبری و انشایی را دریابد.	تعداد واحد: ۲
۲- زیبایی انواع جملات را درک نموده و متناسب با مقتضای حال مخاطب، ساختارهای ادبی را بفهمد و به کار گیرد.	تعداد ساعت: ۳۲
۳- ویژگی‌ها و زیبایی‌های بلاغی قرآن کریم را درک نموده و در نهایت به اعجاز ادبی آن پی ببرد.	شایستگی کلیدی: موضوعی
	پیش‌نیاز: نحو ۴
	استاد متخصص برای تدریس: دکتری زبان و ادبیات عربی

۲. فرصت‌های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن:

- تعریف فصاحت و بلاغت و انواع آن دو
- تعریف علم معانی و موضوع آن
- تعریف خبر و انشاء
- اقسام خبر و مطابقت مقتضای ظاهر با حال مخاطب و مؤکدات خبر
- تعریف انشاء طلبی و غیر طلبی و اقسام هر یک
- معانی اصلی و غیر اصلی امر، نهی، استفهام
- معنی تصور و تصدیق و اقسام ادوات استفهام از نظر تصور و تصدیق
- احکام مربوط به مسند الیه و مسند
- تعریف قصر و انواع آن
- تعریف وصل و فصل و مواضع هر یک
- تعریف ایجاز، اطناب و مساوات و احکام مربوط به آن

فعالیت یادگیری:

پس از ارائه مباحث درسی هر جلسه توسط استاد، دانشجویان مطالب مرتبط به آن را در آیات، اشعار و متون ادبی، تشخیص داده و تحلیل می‌نمایند.

تکالیف عملکردی:

دانشجویان موظف هستند نمونه‌ای از یک متن ادبی را انتخاب نموده و نکات بلاغی مطرح شده در کلاس را، در آن استخراج و تحلیل نمایند.

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

فراهم آوردن فرصت‌های یادگیری مستقیم در داخل محیط آموزشی، نیازمند استفاده از شیوه ارائه مستقیم مباحث نظری به همراه مشارکت دانشجویان و تحلیل پاسخ‌های مربوط به پرسش‌های مطرح شده است. در این درس، آموزش‌های کلاس درس با محوریت استاد انجام می‌شود؛ هر چند که در هر جلسه درس، دانشجویان مشارکت دارند و موظف هستند بر اساس برنامه اعلام شده به مطالعه منابع بپردازند و در مباحث شرکت نمایند. انجام فعالیت‌های عملکردی برای درک عمیق، یادگیری بهتر و به-کارگیری آموخته‌ها در موقعیت‌های آموزشی نیز، مستلزم مشارکت همگانی دانشجویان در این فعالیت‌ها می‌باشد.

۴. منابع آموزشی

منبع اصلی:

۱- الهاشمی، أحمد (۱۳۹۲ش). جواهر البلاغة. تهران: نشر الهام.

منابع فرعی:

- ۱- الجارم، علی و أمين، مصطفى (۱۳۹۲ش). البلاغة الواضحة. قم: دارالغدير.
- ۲- المراغي، أحمد مصطفى (۱۹۹۳م). علوم البلاغة. بيروت: دارالكتب العلمية.
- ۳- التفازاني، سعد الدين (۱۳۸۳ش). مختصر المعاني. قم: دارالفكر.
- ۴- شيخ أمين، بكري (۱۹۹۹م). البلاغة في ثوبها الجديد (علم المعاني). بيروت: دارالعلم للملایین.
- ۵- عتيق، عبدالعزيز (۱۹۸۵م). علم المعاني. بيروت: دارالنهضة العربية.

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری (پیشنهادی)

ارزشیابی آغازین: به منظور تعیین سطح اطلاعات علمی پیش‌نیاز در این درس قبل از شروع فعالیت‌های آموزشی انجام می‌گیرد.
ارزشیابی تکوینی: ۵ نمره
ارزشیابی پایانی: ۱۵ نمره